

HAKİKAT SONRASI ÇAĞDA HÜZÜN AHLAKI: KUŞ BAKIŞI ATAKAN YAVUZ ŞİİRİ

Levent Dalar

- Atakan Yavuz; her yeni kitabında kendi şiir dilinin sınırlarını genişleten, poetik üretiminin ortaya çıkmasına neden olan temel izleğini kesintisiz kovalamaya devam ederken, kullandığı dili bükme, dil ile hesaplaşma çabasında olan bir şair. İlk kitabı *Kunduz Dersleri*'nden (2002) bu yana giderek kendi dilini buldu ve İsmet Özel'den ödünç aldığı "şehrin mutsuz, huzursuz insanının acıları ve isyanı" temasını günümüz dünyasına ve bu çağ insanının farkında olmadan yaşadığı sıkıntılara ulaştırdı. Yine, şiirinin çatısını kuran İsmet Özel şiir dilini, her kitabında farklı bir yolla, kimi zaman nazire, kimi zaman ironi ile karşılık vererek kendi şiir dilinden ayıklayıp, özgün bir söyleme ulaştı. Bu yazı boyunca Yavuz'un şiirini oluşturan sorunsal ve bu sorunsalın gelişimini, şiir dilinin değişimi ile birlikte tartışmayı deneyeceğim.

Yavuz'un en sonucusu geçtiğimiz mayıs ayında çok sınırlı sayıda basılarak yayımlanan beş şiir kitabı var. İlk kitabı *Kunduz Dersleri* 2002'de, *Bakış Talimi* 2014'te, *Tanıyor Olabileceğin Kişiler* 2019'da, *Düşerken Söylenecek Şarkılar* 2022'de ve son kitabı *Hipotekler: Külçe Şiirler* ise bu yıl içinde yayımlandı. Bütün kitapların basım tarihlerini teker teker zikretmemin özel bir nedeni var. İlk iki kitabın kurduğu şiir dilinin sonraki iki kitapta farklı ve berrak, "anlaşılır" ve lirik bir dile evrilmesi bir amaç gözetilerek yapılmış bilinçli bir değişim. Bu değişim "*post-truth*" (Türkçesi konusunda fikir birliği yok ama "hakikat sonrası" ya da "gerçek ötesi" benzeri farklı ifade biçimleri kabul görüyor, Âdem Terzi'nin yazısı meraklısı için yararlı olabilir) kavramının *Oxford Sözlük* tarafından 2016 yılında yılın sözcüğü seçilmesi ve giderek daha fazla tartışılır olması ile paralel bir seyir sergiliyor. Yavuz'un bu hakikat sonrası dönem ile belirgin bir sorunu var. Hem şiirin biçim özellikleri hem de şiir dilinin geçirdiği değişim, kelime seçimleri ve söyleyiş tercihleri bu dönemi eleştirmek, teşhir etmek

ve kabul etmemek tavrının bilinçli bir sonucu olarak beliriyor. Bu keskin eleştirinin, son kitabın dili, basılma ve dağıtılma biçimi ve içeriği ile zirveye ulaştığını söylemek mümkün.

Yavuz'un başlangıçta tümüyle imgeye yaslanan şiirinin, lirik şiir dilini ve kalbe dokunan söyleyişleri seven şiir okuru nezdinde karşılık bulmadığını, ilginç okur yorumlarında görmek mümkün. *Kitapyurdu* sitesinin okur yorumlarından bazıları şöyle:

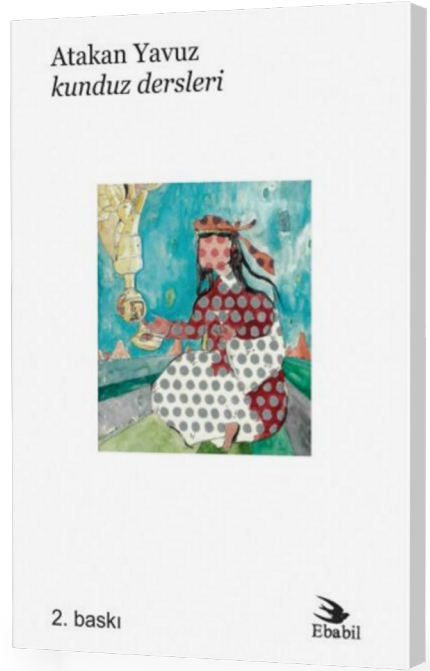
“Yazar kendince bir hayal aleminde yaşıyor sanırım. Ben onun dünyasına giremedim maalesef. Girebilenlere tebrikler..”

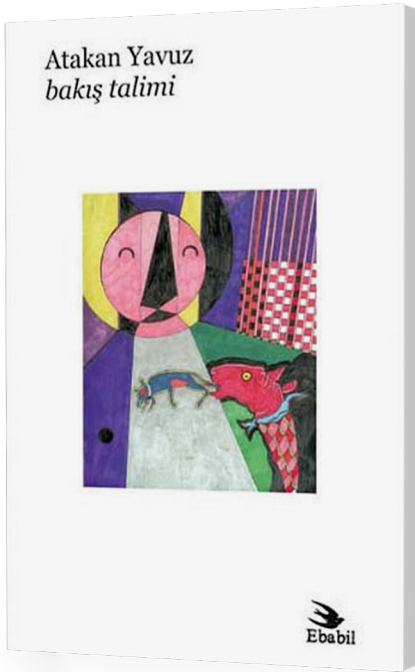
“Sabahları uyanabilmek için tutuyorum gülüşünü aklımda... “ bu kadar soyut cümleleri bir araya getirmeyi başardığından dolayı tebrik etmek lazım yazarı. Ancak duygularını okuyucuyla daha anlaşılır bir şekilde paylaşmayı denese daha anlamlı olurdu bence. Kitabın tek cazip tarafı ücreti diye düşünülebilir. Ancak kitabı satın almadan önce okuma şansım olsa almamayı tercih ederdim ...”

“Serbest şiirler ve soyut yapıdaki cümleler çok nadir bu kadar güzel kullanılabilir. Ancak, okudukça kendimden bir şeyler bulacağım öngörüsü kurduğumda kaldı. Şiirlerin çok bencilce olması sizin her yanınıza sinmesini engelliyor. Yine de düşünce dünyanızda çok şeyler değişecek, nefesinizi ısırdığınızı farkedeceksiniz.”

“Serbest vezinle yazılmış ve daha çok kişiye özel gibi görünen şiirlerden oluşan bir eser. İmgeler ve şairde saklı anlamlarla dolu... Bercesterler var elbette ama benim aradan kaç yıl geçse de aklımda yer edecek iki mısra şunlar; Benimse ellerim darmadağın tuğlalar taşımaktan... Sabahları uyanmak için tutuyorum gülüşünü aklımda...”

Burada öne çıkan temel argüman şiir dilinin kapalı olduğu ve şairin okuru hiç önemsemeden kendisi için yazdığı. En beğenilen ve birkaç okur tarafından vurgulanan dizinin romantik ve lirik bir söyleyişi olması akılda tutulmalı. Böyle bir yazıda okur yorumlarının ne gereği olduğu sorusu akla gelebilir ancak bu soruyu yazının sonraki bölümlerinde tüm açıklığıyla cevaplayacağımı umut ediyorum. Bu okur yorumları, şairin kitabın içinde yer alan *“Kentli okur, dudak tiryakisi”* ifadesi ile çok önceden karşılanmış, baştan hazırlıklıymış Yavuz bu tarz eleştiriye. Bu okuma biçimine ve toplumun geri kalanı ile ilişkisine

“Hep böyle sizi seyrediyorum cambazlar çadırımdan” dizesi ile ışık tuttuğu söylenebilir. Kendisini “ahraz” sözcüğüyle tanımlıyor kitapta. “Ahraz”, *Türkçe Sözlük’e* ve *Kubbealtı Lugatı’na* göre Arapça “dilsiz, lal” anlamındaki *ahres* sözcüğünden alıntı. Bu sözcük, 20. yüzyılda Türkçede kullanımdan düşmüşken özellikle 2000’li yıllardan sonra argoda “salak, akılsız” anlamında yeniden canlanıyor ve günümüzde sosyal medyada da sık sık kullanılıyor. “Ahraz” sözcüğünün her iki anlamı da şair için değerli. Her iki anlam da, yirmi yıldan uzun süre diri tuttuğu ve ucunu hiç bırakmadığı sorunsalının çıktıkları: Dilin kullanım biçimleri ve dilsizlik, bu toplumun değerleri ve o değerlerin akılsız olarak yaftalanmayı göze almak pahasına reddedilmesi. Şairin şiir üzerine yazılarını topladığı çok az sayıda basılan, “Şiir Birleştirmesiz Ayırır” isimli kitabında bu ilk şiir kitabının adına dair az önce söylediklerime eklenilebilecek

ilginç bir anekdot var. Yavuz, kitabının adını neden *Kunduz Dersleri* koyduğunu şöyle anlatıyor:

Don Quijote’de karşılaştığım kunduzların özgürlüklerini korumak için yani vahşetin çağrısını susturmamak için yaptıkları bir hile vardı. Ne zaman bir avcı tarafından sıkıştırıldıklarını hissetseler doğal bir içgüdüyle derilerini dişleriyle yırtarlardı. Böylece ne kendileri ne derileri avcılar yani medeni dünya için değerini korumuş olurdu. Bu hesapçı bu pragmatik dünya çünkü faydasız olduğunuzu anladığında sizi serbest bırakırdı. Ben de serbest kalmak için, ele geçirilmemek için şiirle onların değer atfettiği yerlerimi kemirdim geriye bir serkeş kalana kadar.

Lütfen bu ifadeyi aklınızda tutun, çünkü sonraki üç kitabın tüm içeriğini bu karşı koyuş, bu isyankâr söylem belirleyecek, ama “Hipoteksler”i konuşurken dönüp bir kez daha okumanız gerekecek.

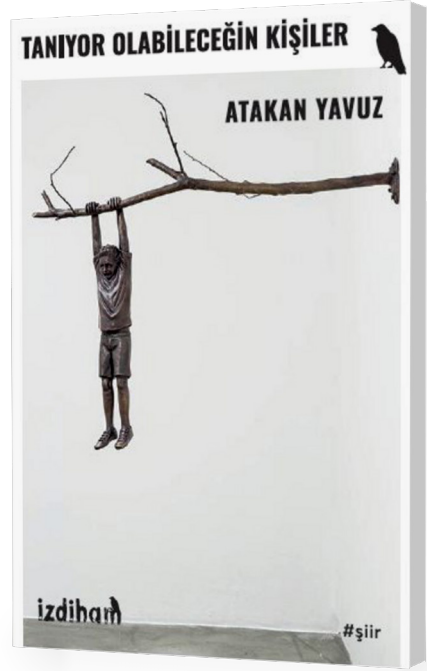
Kitap boyunca imgeye dayalı söyleyişin kimi zaman Özel, kimi zaman Ülkü Tamer söyleyişine yaslandığı, imgeler arası gevşek ilişkinin çoğunca dağınık ve uçuşur hâlde kalmasının şiirin gücünü azalttığını söylemek mümkün. Ama samimi sorunsal kendini hemen gösteriyor ve ileride örneklerini göreceğimiz girift zihin dünyasının nüveleri dizelerin arasında seçiliyor.

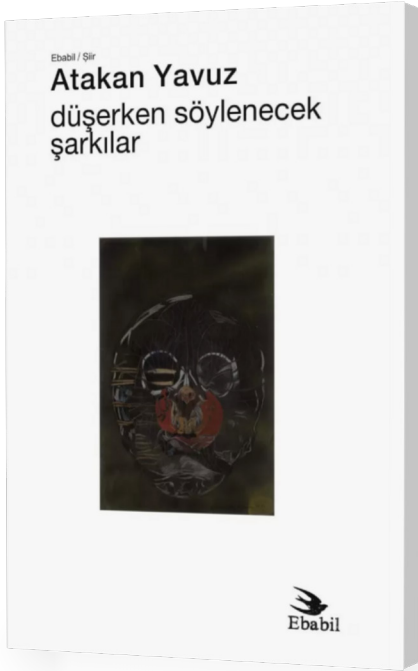
İkinci kitap ilkinden 12 yıl sonra yayımlanıyor. Artık bizim topraklarımız için de Batı dünyasında çok önce sağlanmış olan sosyal durumun artık

tamamlandığını, Guy Debord'un ifade-
siyle "gösteri toplumu"na dönüşümün,
tüm aşamalarıyla nihayete erdiğini söy-
lemek mümkün. Şairin içinde yaşadığı
toplumun değerler sistemi ile sorunu
olduğunu ilk kitaptan biliyoruz. Bu ki-
tapta, hemen girişte şair açık olarak ken-
dini tanımlıyor: *Ben şair. Vaktin oğlu./
dünyayı bir kez tattım dilim hala sargıda.*
Vaktin oğlu, aşına olduğumuz bir tanım.
Sufilerin kendilerini tanımlama biçim-
leri bu ifade. Vaktin oğlu olmak demek, o
vakit içinde yapılması en doğru olan işi
hemen yapmak, kendisinden istenen gö-
revi layıkıyla yerine getirmek demek. Bu
mistik açılımın şiir dilinin kuruluşunu
da kısmen değiştirdiğini, kapalı ve imge
odaklı söyleyişin hâlâ sürmesine kar-
şın, Yavuz'un sade ve derinlikli imgelere
yaslanarak şiirini daha okunur kılmak
kaygısında olduğu söylenebilir. Şair söy-
lediğinin artık anlaşılmasını, mümkün-
se tüm derinliği ile anlaşılmasını istiyor.

İlk kitapta var olan yeniyetmeliğin kibri yerini alçakgönüllülüğe terk ederek
şaire yeni bir amaç çiziyor: *Suyu söndürebilmemiş asıl hüner.* Üstelik bu sefer
rahatsız olduğu toplumsal var oluşun karşısına net bir amaçla çıkıyor. Tüke-
tim toplumunun dışında kalabilmenin yolunu tanımlıyor: *Evlerde bunca eşya/
Tanrım,/Kalbime saldığın çıkırık/Orda bir şey bulmasın senden başka.*

Kendini vaktin oğlu, yani sufi olarak tanımlayan şair, kalbinin Allah ile dolu
olmasının onu tüketim toplumu bireyinin içinde olduğu durumdan koruyaca-
ğını umuyor. Bu umudun zaman içindeki evrimini sonraki kitaplarda birlikte
izleyeceğiz. Bu noktada eşyadan kaçan, içinde olduğu zamanı iyi işler yaparak
düzeltmek arzusunda olduğunu beyan eden şair ile tanışıyoruz. İlk kitapta
belirgin olan, ancak ayakları yere basmayan isyan, artık tanımlanmış ve bir
iş planı içerecek şekilde duyurulmuş oluyor. Yine bu kitabın ilginç bir başka
yönü daha var. Şairin diğer kitaplarında giderek daha çok dert edineceği ve uğ-
raşacağı dil sorunsalını da bildirmesi. "Bütün diller yabancı bana" derken yeni
bir dil arayışına girişeceği konusunda okuyucuyu uyarılmış oluyor. Dil aray-
ışına girişmeden önce kökene, Kâşgarlı Mahmud'a dönerek günümüzde artık
kullanılmayan fiiller ile örülü bir şiir kuruyor. "Bir İhtilal Daha Var " şiiri hem
Nurettin Topçu'dan alıntıladiğı "İşyanı olmayanın ahlakı yoktur." alıntısıyla,
hem artık kullanılmayan ama *Dîvânu Lugâti't-Türk'te* yer alan *tevşemek, yaşna-
mak, bürgelenmek* sözcükleri ile şairin poetik anlayışını deklare ettiği şiiri. Bu

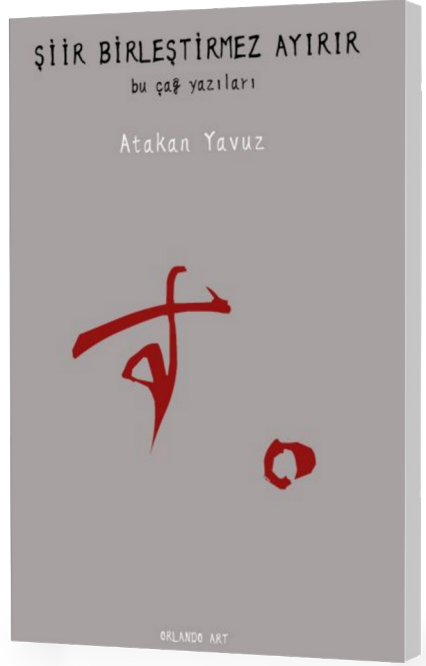
şiiir aynı zamanda onun İsmet Özel üslubu ile de hesabı kapattığı şiiiri. Ustanın hakkını teslim edip ondan ayrıldığını, artık kendi dilinin ve kendi sorunsalının izinde yürüyeceğini açıkça ifade ediyor. Şairin Kâşgarlı Mahmud'dan seçtiği üç fiile geri dönelim. *Tevşemek*, “karışmak dolanmak”; *yaşnamak*, “şimşek çakması, parlamak”; *bürgelenmek* ise “pirelenmek, öfkeden pire gibi sıçramak” anlamlarını taşıyor. Artık şairin isyanı ile yeni bir ahlak peşinde olduğunu biliyoruz. İçinde bulunduğu zaman karışık, dolanmış, düğüm olmuş bir yumak gibi, pirenmiş bir insanın rahatsızlığına eş değer bir huzursuzluk bırakıyor insanda, parlamasına isyan etmesine yol açan. Şiir de zaten şu dizelerle başlıyor:

*Diyorsun kırgınım bu dünyaya, kızgı-
nım/ zaman kaybediyorum sanki kan
kaybediyorum bunca eşya arasında/
bunca eşya, bunca yalan, bunca korku
arasında/ bulamıyorum işte beni ne-
reye koymuşlar/ kimim ben, diyorsun;
bu kuşların adı ne.*

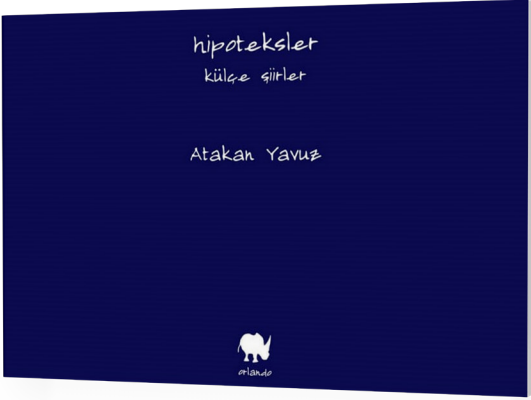
Artık *post-truth* çağ ile yüzleşme zamanı geliyor şairin, sonraki kitabın ana temasına geçiş bu kitabın bu son şiirinin son dizeleri ile bildiriliyor: *Ya kavga/ ya aşk/ ya devrim/ geçerli bi sebep bulmalısın yaşamak için/ yoksa ne bu kırgınlık geçer/ ne göğsüne çöreklenen bu kötürüm mevsim*

Artık sonraki kitaba ve bu kitabın açıkça hesaplaştığı *post-truth/hakikat sonrası* çağa geçebiliriz. Şair *Tanıyor Olabileceğin Kişiler* kitabında hem biçimsel özellikleri kullanarak hem de yalın ve lirik bir söyleyişle bu çağ ile hesaplaşıyor. Kanımca şairin imgeye dayalı, dilsel buluşlar arayışındaki, okuyucudan zihinsel çaba talep eden ilk iki kitaptaki dili bırakarak, “i” sesinin müzikal tınısına ve ritimli kafiyelere yaslanması aktarmak istediği mesajı açıklıkla ifade etme kaygısından kaynaklanıyor. Buraya ileride tekrar döneceğiz çünkü bu tutum önemli. Ama önce hakikat sonrası çağ ifadesini biraz açmamız, kitabın yorumlanmasını ve şairin derdini daha kolay anlamamızı sağlayacak. Fulya Akbuğa *post-truth* kavramı ve sosyal medya ilişkisini değerlendirdiği makalesinde “gerçeği önemsizleştirme, gerçeklerden ziyade duygulara ve inançlara dayalı argümanların daha çabuk benimsenmesi” anlamında kullanılan ve dijital medya teknolojilerinin ve sosyal ağların epistemolojisine bağlı olarak ortaya çıktığı kabul edilen “post-truth/hakikat sonrası” kavramının özellikle, 2016

yılındaki Amerikan Başkanlık Seçimleri ve Brexit tartışmaları sonrasındaki siyasi ortamda yaygınlaştığını ifade ediyor. Ona göre, “gerçek”, bilenden bağımsız olarak varlık felsefesi yani ontolojinin konusudur. “Gerçek” zaten vardır; sadece keşfedilebilir, bulunabilir, anlaşılabilir yani anlamlandırılabilir. “Doğru” yani “hakikat” kavramı ise var olandan ziyade; bilgi, önerme, sav, kuram gibi bilgisel ifadelerin niteliğidir ve epistemolojinin konusudur. “Hakikat sonrası/post-truth” kavramı ile gerçeğin göreceli hâle getirilmesi, verilerin nesnelliğinin sıradanlaşması ve duygusal konuşmaların üstünlüğü kastedilmektedir. Burada Yavuz’un kitabın hemen girişinde kullandığı Rudyard Kipling alıntısının nedeni ve gücünü anlıyoruz. Artık gerçek, tek ve büyük olmaktan çıkmış duygulara ve öznelere göre biçimlenir hâle gelmiştir ve Kipling’in ifadesi ile hayat bulan olgu, algının çelinişmesi ve yönetilmesi ile ger-

çeklerin ve duygusal durumun da yönetilebileceğidir. Sosyal medya dilinin kitabın tümünü kapsaması ve alt başlıkları, hakikat sonrası dönem ile girişilecek uğraşın stratejik şemasını veriyor bize: “#Kimi Takip Etmeli”, “#Tanıyor Olabileceğin Kişiler” ve “#Bunu da Beğenibilirsin”. İlk bölüm en uzun olanı. Böylece kendini bilmez hâlde eşya ve haz peşinde koşan bireye takip edilmesi gerekenler konusunda verilen önerilerin etkinliği artırılmış oluyor. Sonraki iki bölüm ise sadece üç şiir içeriyor. İlk bölümde vurgulanan takip edilecekler listesi yine bireyin öz benliği cilalanarak, sanki kendisinin seçim yapıyor olduğu zannı uyandırılarak, ama bu kez kapitalist hakikat sonrası sanrı çağının uyuşturucu yalanı değil, bir önceki kitapta girişeceğini duyurduğu, bu dönem ahlaki ile savaşa uygun alternatifleri öneriyor. Okuyucuya yapılan çağrı şairin kendisine de yaptığı çağrı: *Elif. Lam. Mim./Bütün ışıkları söndür kalbim*. Böylece akıl çağının ışığı ile “özgürleşen”, postmodern zaman ile doktrinlerden kurtulan, hakikat sonrası çağı ile gerçeği istediği gibi büken bireye açık bir öneri var. Kalbinin ışıklarını söndür böylece içeriye yeni bir ışık girebilirsin. Sahte ışıkların yerini alacak farklı ışık kaynağı önerileri var Yavuz’un: *İnsan ki çok acelecidir/Bilmez uzatmayı günlerini/Ne şiirle ne aşkla*. Hemen kitabın girişinde “huruf-ı mukattaa” ile karşılanmış ve Bakara Suresi’ne gönderme yapılmıştı. Bu dize-lerde ise İsrâ Suresi’ne gönderme yapılıyor. Hayırlı işler yaparak zamanı geçir, iyilik istediğini zannederek kötülük isteme, sabret aceleci olma. Eğer zamanı genişletmek büyütme istersen ince işlerle ya da aşkla bunu yapabilirsin.

Şairin bu hakikat sonrası zamanın içi boşluğunu ifade ettiği yine zaman döngüsü terimleri ile gerçekleşiyor: *Toplasan bir güz bile etmeyecek kalbin mevsimleri*. Eğer bu kadar kısır bir kalbin arzuları ile yaşıyorsan zaman bittiğinde sadece dökülmüş yapraklar kalacak elinde. Yavuz, bu umutsuz durumdan kurtulma yolunun da var olduğunu söylüyor: *Tuzak varsa çıkış da vardır mecnun olmayanların görmediği*.

Önceki kitabında giriştiği, hakikat sonrası çağının üst akıl tarafından bükülmüş dilinden kurtulma, dili tersine bükme çabası bu kitapta temelleniyor. “*Ölü diller yaşatır çünkü yeni sözleri*” derken arayışının hem dilin kendisinin içinde hem de hakikat sonrası çağın anlamları boşalmış sözcüklerinin onarılma çabasında olduğunu anlıyoruz. Bu arayış sonraki iki kitapta farklı bir yola evrilecek. “*Söz dağılmış onu neyle sarmalı*” sorusu bu arayışın devam ettiğini belirtiyor bize. Diğer taraftan hakikat sonrası çağın alametifarikası yalan. Can Diker, “Yukarı Bakma” filmi üzerinden hakikat sonrası zamanı yorumladığı güzel yazısında pek çok dijital ortamda anonim kalıp söz hakkına sahip olabilmeye özgürlüğünün yalan söyleme sıklığını toplumlarda geometrik olarak artırdığını, böylece hakikatin önemsizleştiğini, küçük yalanlarla başlayan kurgusal hikâyelerin giderek büyüyüp gerçeğin yerini aldığını vurguluyor. Her dijital medya platformunda aşırı bireycilik vurgusu yapıyor, kişisel hazlar empatiyi yok ediyor ve yaratılan bencillik, beraberinde güç hırsını tetikliyor. O zaman Yavuz’un neden aşka ve şiire vurgu yaptığı artık daha anlaşılır oluyor. Bu beylik, bildik, aşına olduğumuz çağrılardan farklı, gerçek bir hastalık için tanımlanmış bir ecza şaire göre. Diker’e göre hakikat sonrası çağ toplumu yanlış bir toplu bilinç içerisine yerleşmiştir, bu çağda hakikate karşı gelmenin bedeli hemen ödenmese de hesap birikmekte ve her geçen gün toplumsal hafızayı silerek, böylece etiğin önemini azaltarak daha büyük bir bedele dönüştürmektedir. O zaman bir önceki kitapta Yavuz’un vurgu yaptığı isyan ahlakına da bu noktada ulaşmış oluyoruz. Etiğin kaybolduğu bir yalan çağında bir ahlakı, şairin sözleri ile hüznü ahlakını işlevsel hâle getirmek, artık bir şey söylemez hâle gelmiş sözcükleri tersine bükmek. Burası şairin en zorlandığı yer, “*Şiir kafi gelmiyor ya çılgık ya ilahi*” derken sözcüklerin gücünün bu savaşı kazanmaya yetmeyeceğini vurguluyor. Bu kitapta hakikat sonrası zamanın dili ile hakikat sonrası zamanın bireyine yapılan çağrı kendi içine dönen bir burgaç gibi kendini yokluğa çekerek sonlanıyor.

Bu kitap boyunca “i” sesi ile işlenen kafiyeler ve “kapalı-kapalı-açık” hece ritmi ile yürüyen dize yapısı, ritmik bir mantra/zikir işlevi de görüyor. “İ” sesinin yüksek titreşim frekansı ile dizelerin içeriğinin okurda yaratacağı etki artırılmak isteniyor. Biz her sesin bir titreşim oluşturduğunu biliyoruz. Frekansı yüksek sesler örneğin “i”, titreşime maruz kalan parçacıklı yapıdaki maddeleri düzenli ve geometrik forma sokar, bu kitap boyunca şairin sosyal medya diline bu bilinçli ses ve kafiye seçimini eklemesi giderek gelişen ve üzerine uzunca düşündüğü belli olan tercihlerin neticesi. Yavuz, umutsuz da olsa yalan dünyasının yaşayan ölülerini uyandırmayı deniyor, aşka ve hüznün ahlakına davet ediyor. İlk kitabın okuyucu yorumlarına neden yer verdiğim sanırım artık anlaşılabilir. Sosyal medya dili, ortak beğenin yarattığı yeni gerçeklik algısı ve şiir diliyle bu sanal dilin giriştiği mücadele temel sorunsalı Yavuz’un çünkü.

Ardından gelen *Düşerken Söylenecek Şarkılar* kitabına önceki kitabın sonunda ışıkları tekrar yakarak hazır hâle gelmiştik. Ayrıca önceki kitabın ilk şiirinde şair “*Aşktır unutma düşüşlerin en güzeli*” demişti. Düşüşe başlayan şairin şarkılarını dinleyeceğiz bu kitapta. “*İnsan bir alıntıdır/Kendisi olamaz asla/Bir alıntıdır insan/Keder ve incinmekten yapılma/Bilmenin hüznü onda yarıdır/Bilmemenin huzuruyla*” diyerek hakikat sonrası insan tanımını tekrar yaparak başlıyor kitaba. Bu çağın bireyini, ben öznesinin diliyle adım adım tanımlayarak sürdürüyor. “*Dedi cehennem kuramadığın cümledir/ve insan kuramadığı cümleden sorumludur*” derken söze dönüşme cesareti gösteremeyen düşüncenin ve eyleme eşlik etmeyen sözün ağırlığı omzuna biniyor, bu ardından şu dizeleri getiriyor: *Kelime kullanmadan anlat söyleyeceğini*. Sonraki kitabın çekirdeğini de burada buluyoruz. Yavuz’un hakikat sonrası zamanın bireyinin tüm özelliklerini her şiirin içine serpiştirerek yapbozu tamamlaması ve şiirinin varlık nedenine ulaşması ilginç: *Küçük küçük hileler, oyunlar taşıyor artık bir günü ötekine/yani şiir bunun için gerekli*. Burada Guy Debord’un *Gösteri Toplumu*’nda sunduğu hipoteze doğrudan bir gönderme var. Debord’a göre toplum, artık gösteri üzerinden kendisini tanımlarken her şey yerini bir temsile veya görünüme bırakmıştır. Böylece, gösteri toplumu dünyası metaların dünyası hâline gelmiştir. Debord, “*Yaşamın her bir görünümünden kopmuş imajlar, bu yaşamın birliğini yeniden kurmanın artık mümkün olmadığı ortak bir bakışta kaynaşırlar. Kısmi olarak göz önünde bulundurulmuş gerçeklik, ayrı bir sahte-dünya olarak, salt seyrin nesnesi olarak kendi birliğinde sergilenir.*” diyor. Yani günümüz gerçekliğini kuran, bir günü diğerine bağlayan hileler ve oyunlar artık. Şair, bu hile ve oyun sisinde şiirin, gerçekliğe tutunmak için bir kanca, gerçeğe çağırma için bir davetiye olduğu görüşünde. “*Sayıları, urbaları, putları üstümüze iterek/üstümüzde uyuyakaldı dünya*” dizesi ile durumu tüm açıklığı ile resmediyor ancak dünyanın, bizim varoluşumuza ve davranışlarımıza mekân olmak dışında bir katkısının olmadığını, bu hakikat sonrası çağın kapitalizmin somut bir ürünü, sistemin devamlılığını sağlayan şeytanca bir sahte düş olduğunu açıkça ifade etmekten kaçınıyor. Burada Baudrillard akla geliyor, sanat eserleri üzerine yaptığı değerlendirmede sanat eserinin sistemi sorgulatıp sarsmak

yerine sistemle danışıklı bir dövüş içine girdiğini söyler. Yavuz, kavgasında samimi, çözüm önerisi de samimi mecnunun hüznünlü ahlakını önerirken, ama hastalığı yol açan etkenle birlikte tanımlamamak tedavinin etkisiz olmasına yol açıyor: *Sustun ve yaşadın; yaşamak yara kabukları biriktirmektir, diyerek*. Bu durum, kalbinin içine çekilen, orada zamanın dilinden uzakta yeni bir dil arayan ve kutsal söze, kutsal çağrıya sığınan birey, hakikat sonrası çağın yalanının kaynağına dönük bir aksiyon almadıkça, rahimdeki doğamayan fetüs gibi sadece karanlığa mahkûm olarak kalacaktır: *Sahi ne bulacaklar. Bir fiske özlem başka dünyalar için/Bir tutam arzu*. Doğum gerçekleşip de başka dünyaya ulaşmak, sığınılan kalbin içinde büyüyüp olgunlaşırken, yeni dünyada nefes alma olanaklarını yoklayarak mümkün olabilir: *Mutlu bir bilinçten, açılmayan yumruktan/kapanan yaradan sana sığınırım*. Sığınılacak yerin doğruluğuna şüphe yok ancak huzursuzluğun ve hüznün ahlakı her şeye rağmen düşküne omuz vermekten geçiyor sanırım. Burada düşkün somut anlamda muhtaç ve perişan olandan başka hakikat sonrası çağın yalan ve imajları ile yaşayan bireyin zihinsel yoksulluğunu da içeriyor. *“Hatırlamak onarmaktır, kimse hatırlamak istemiyor, biliyorum”* dizeleri postmodern çağın hafıza yoksunu, unutmak lanetiyle lanetlenmiş bireyinin çıkmazını bir kez daha vurgularken bu durumun karşısında şair *“Huzursuz ruh kirli gerçek leb-i derya ve lahavle/bunlardır benim silahlarım”* diyerek kendi cephanesinin dökümünü yapıyor. Huzursuz ruh onu şiire ulaştıran temel motor ve güç kaynağı, sabır ve doğanın eşsiz açıklığı ile elde edeceği oksijeni bu huzursuz ruhun yakıtı olarak kullanmak için yeni bir adım atacağıının ilk işareti bu dizeler. Yeni bir dil arayışı, önceki kitapta hakikat sonrası çağın insanların diliyle konuşmasına karşılık sesini duyuramamış olması, çıkış yolunun kalbine dönerek kutsal sözde vücut bulan koşulsuz aşk ile olacağına emin olması artık şairi farklı bir suskunluğa taşıyacak: *Sahtedir insanı susturamayan her aşk*. Bu suskunluk mutlak anlamda sessizlik değil, yaralarını görme ve yarayı kapatan kabukları toplayarak, yaraların açık kalmasını sağlayarak, ses olarak kabul edilmeyen bir söyleyişe yaslanarak sessizleşme olacak: *Ama bir beyhudelik duygusu çöküyor omzuma*. İşlevsiz olabilecek bir tercih bu, ama yine de denemeye değer olacağını düşünüyor Yavuz. *Hipotekler/Külçe Şiirler* de bu yara kabukları ile başlıyor ve şiir dilinin tümüyle büküldüğü, kafiye ve ritmin terkedildiği yeni bir söyleyişe açılıyor. Kitabın çok az sayıda basılması, şair için yeni, daha önce kullanmadığı sert bir dilin okuyucu için duymayı zorlaştırması Yavuz’un sessizliğe ulaşma biçimi.

Hipotekler/Külçe Şiirler’in kerameti adında saklı. *Hipoteks* ifadesi, bir yandan standart düzyazı biçiminin bir taslağı olduğunu, diğer yandan hipotez çağrışımı ile ispatlanmamış bir kanaati vurguladığını; külçe şiir ise sözün yontulup işlenmeden okura sunulduğunu işaret ediyor. Heykel olma potansiyeli taşıyan mermer kütlesine kabaca biçim verip, olası heykelin bakana sezdirilmesi gibi: *Gel biz de gülümseyelim bu çok ucuz çağa iyi niyetle hepimize merhaba*. Artık hakikat sonrası çağ ile yüzleşme yeni bir aşamaya geçiyor. Sessizliği tercih eden şair *“Yunus dilden öncedir tükettim çünkü bütün bitişleri evim yok artık dilinizde”*

dizeleriyle artık bu çağın dilini tümüyle terk ettiğini açıkça söylüyor. İlginç olarak, aşka ve kalbinin derinine kaçmak, çıkış için tercih ettiği çözümdü, ancak artık bunu da etkisiz buluyor: *Perileri ciddiye alma yokki elleri onlar da korkak bizim gibi*. Önceki iki kitabında hakikat sonrası çağ için sadece tespit yapan, durumu gören ve karşı çıkan şair, bu kez kapitalizm ve onun sonuçları ile açıkça yüzleşiyor. Sorunların kaynağına dönük daha sert bir söylem var. Meşhur anarşist çizgi roman senaristi ve yazar Alan Moore'dan kuklalara dair alıntıyı epigraf olarak kullandığı, Karl Marx'a telmihle "Ekonomi Politikin Eleştirisine Katkı" adını verdiği şiiri bu çıkarsamanın açık bir ifadesi. Öncesinde kalbine dönen, aşka sığınan şair artık "*borçlu insanın imalini*" gören ve anlayan anarkokomünist bir söyleme erişiyor "çünkü bizi devlete ve şairlere inandırdılar". Hayal kırıklığı büyük, hakikat sonrası yalan çağının nedenleri belli, şairliğin peygamberlik demek olmadığı açık. Bu durumda büyük sözlerden vazgeçmek, şair olmanın iktidarından feragat etmek, bu yalanın kendisinden de kurtulmak gerek. Yavuz bunu açıkça ifade ediyor, uyandırmak ve anlatmak için yazmayacak artık: *Sesin yükselişinden gayri hiçbir şey için yazmayacağım*.

Edgar Allan Poe, "Kuzgun" şiirinin yapılandırma aşamalarını anlattığı "Şiir Felsefesi" yazısında şiirini nasıl bir matematik kesinlik ve mimari çabayla kurguladığını belirtir. Yazısında rastlantı ve sezgi kavramlarını olumsuzlayarak matematik bir kesinlik ve mantık düzlemi içinde şiirini oluşturduğunu ifade eder. Bu inşa eylemi okuyucu için de tersten ama aynı şekilde yürümeli. Atakan Yavuz şiiri bu anlamda ilk kitabı dışarıda bırakırsak kendi zihinsel serüveni ile paralel yürüyen ama hep aynı soruya cevap arayarak ve bilinçli bir kurguyla oluşturulmuş bir bütünsellik taşıyor. Hakikat sonrası çağ bireyinin içinde yaşadığı yalan ve hayaller örtüsünü yırtmak, şiirin yazılma, inşa edilme nedeni. Michel Riffaterre, *Şiirin Göstergebilimi* adlı kitabında edebiyat olgusunun okur ve metin arasında bir eytişim olduğunu belirtir ve edebî teorinin okuyucuya edebiyat ürünü tarafından dikte edilen tepki ve varsayımları açıklamakla yükümlü olduğunu söyler. Yavuz şiiri, son dört kitabının tamamı ile birlikte bütünsel inşa edilmiş bir ürün sunuyor okuyucuya. Okurun tepki ve varsayımlarını yönetmek ve yönlendirmek arzusu şiirin biçimini, ritmini, kafiye düzenini ve kelime seçimini belirliyor. Kendi cevapları ile kendine dönük bir arayışı da okura samimi bir ifade ile sunuyor. Dili bükme, yenileme arzusu zamanın dilinden kaçarak bu yeni dille yeni ve "gerçek" bir gerçeklik kurma arzusundan kaynaklanıyor.

Sonuç olarak Atakan Yavuz şiirinin, içinde yaşadığı çağı temsil etme, sorgulama, dilin olanaklarını yoklama, poetik sorunsal ile üslup seçeneklerini eşleştirme ve genişletme, yeni söyleme biçimleri arama çabası onu değerli kılıyor. Çıkışsızlık duygusunun ya da sözün kötürüm gücünün yarattığı hayal kırıklığı yeni imkanları araması için bir motivasyon oluyor onda. Yunus'u ve halk türkülerini sözün üstüne çıkartan bir bilançooya ulaşıyor böylece. Olağanın, kalbe dokunan gerçeğin dili. Sonraki kitabın dilinin, yontulmamış külçeden, incelikle ve az sözle belki Japon haikuları gibi berrak ve felsefi bir söyleyişe

yaslanacağını ummak safdillik olmaz kanımca. Sessizliği arayan hakikat sonrası çağın şairi kahramanlığı bıraktı artık. Sesi tanıyacak, sesin gerçeğini arayacak. Belki burada halk bilgeliğinin bir başka ürününü, kamyon arkası yazılarını hatırlamak Yavuz şiirinin sonraki aşamasını anlamak için bize yol gösterebilir. Yalnız ve kalbi kırık bir sürücünün dilinden: *Masal yanlışsa kahraman ne yapsın.*

Kaynaklar

Akbuğa, Fulya, "Post-Truth Çağı ve Sosyal Ağlarda Gerçeğin Sıradanlaşması", *Ulakbilge*, S 83, 2023, s. 369-374.

Baudrillard, Jean, *Tüketim Toplumu*, çev.: H. Deliceçaylı ve F. Keskin, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 1997.

Debord, Guy, *Gösteri Toplumu*, çev.: O. Taşkent ve A. Ekmekçi, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2016.

Diker, Can, "Postmodern Bir Dünyada Hakikati Savunmak: 'Yukarı Bakma' Filminin Sosyoideolojik Analizi", *Etkileşim*, S 9, 2022, s.102-119.

Günaydın, Alper, "'İbnü'l-Vakt' Ve 'Ebü'l-Vakt' Kavramlarının Klasik Türk Tasavvuf Edebiyatındaki Kullanımı", *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, S 8, 2020, 326-336.

Selim, Ferdi, "Post-Truth Kavramı Üzerine Yeniden Düşünmek", *Kaygı: Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, S 22 (1), s. 498-543, 2023.

Terzi, Âdem, "Post-truth Kavramı ve Türkçe Karşılıkları Üzerine", *Türk Dili*, S 820, 2020.

Yavuz, Atakan, *Kunduz Dersleri*, Şule Yayınları, İstanbul 2002.

Yavuz, Atakan, *Bakış Talimi*, Ebabil Yayınları, Ankara 2014.

Yavuz, Atakan, *Tanıyor Olabileceğin Kişiler*, İzdiham Yayınları, İstanbul 2019.

Yavuz, Atakan, *Düşerken Söylenecek Şarkılar*, Ebabil Yayınları, Ankara 2022.

Yavuz, Atakan, *Şiir Birleştirmez Ayırır*, Orlando Art Yayınları, İstanbul 2024.

Yavuz, Atakan, *Hipoteksler: Külçe Şiirler*, Orlando Art Yayınları, İstanbul 2024.